

Izbija vsak dan razen nedelj in praznikov.

Izšel dnevno razen nedelj in praznikov.

LETO—YEAR IX.

Registered as second-class matter January 22, 1910, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

CHICAGO, ILL., ČETRTEK, 13. JULJA (JULY) 1916.

ŠTEV.—NUMBER 36.

Druga podmorska ladja na potu v Ameriko.

Otroška paraliza — strah starišev se širi.

VEZNA VLADA NAROČA TOVORNE AVTOMOBILE. — REZOLUCIJA ZA STRADAJOČE POLJAKE V KONGRESU. — LA FOLLETTE-CLARKOV DODATEK RAZVELJAVLJEN. — MORALNI ŽUPAN. — PLEMENSKA VOJNA V CHICAGU. — SOCIALISTIČNA STRANKA JE POSTAVILA KANDIDATE ZA OKRAJ COOK. — JAZRA OBDOJEN NA ELEKTRIČEN STOL.

Policaji čuvajo moralo?

Baltimore, Md., 12. julija. — Diplomatični krogi prihajajo, da so se Angliji in njenim veznikom ponesrečili vsi dokazi, katerimi so hoteli dokazati, da podmorska ladja "Deutschland" bojnega ladja. Kapitan Koenig je prijavil, da zapusti periko v desetih dneh.

Kapitan je bil zelo zadovoljen, je izvedel, da so trije ameriški mornariki izvedenci, ki so gledali ladjo, izrekli, da se je na potovanju sploh ne more spremeniti v bojno ladjo. Če bo kaj takega izvršiti, je treba ladjo rekonstruirati.

Osem takih ladij zdaj grade v delu, in Nemčija upa, da se je na potovanju sploh ne more spremeniti v bojno ladjo. Če bo kaj takega izvršiti, je treba ladjo rekonstruirati.

z Norfolk, Va., poročajo, da bila vlačilna ladja "Thomas Minnis," ki je čakala dvajset dni na podmorsko ladjo, 1 dni pred prihodom do virginskih rtičev z njo v zvezi. Kapitan je kontroliral gibanje ladje, da se novo podmorsko iznajdba, je podobna brzojavniemu aparatu.

Kakšna je iznajdba, ve le kapitan in moštvo vlačilne ladje. To je, da je bil štiri dni pred prihodom s podmorsko ladjo v zvezi in je povedal, kedaj pride. Kapitan Koenig je izjavil, da se nikoli in sirov kavčuk. Ameriško poslanstvo je vsled tega vznemirjeno, ker je Velika Britanija dala svojimi kolonijam dovoljenje, da lahko izvažajo kavčuk v Združene države, če ne služijo sovražniku.

New York, 12. julija. — Opaženi se najmanjšega znamenja, bi otroška paraliza pričela potovati, ampak je vprav narobe, ker je bilo v teku 24 uri 195 viš slučajev in 32 otrok je umrlo. V Brooklynu jih je več umrlo, kot v vseh drugih predmestjih.

Otrok je do sedaj obolelo za paralizo 1.278, umrlo pa 270. Vest iz Amsterdama prek Londona se glasi, da mogoče prinese podmorska ladja, ki je na potu v Nemčije, zdravilo zoper to bolezen.

Moline, Ill., 12. julija. — Zvezna vlada je naročila sto tovornih avtomobilov v vrednosti \$200.000. Družba je dobila naročila za stroje za en milijon dolarjev, ni znano, če bodo naročene avtomobile rabili v vojni, ali v privatni službi.

Washington, 12. julija. — Kongresnik Gallagher iz Illinois je predložil kongresni zbornici rezolucijo, v kateri odobrava akcijo, da se je naročila konzulom, da se pobirajo za stradajoče poljake na Poljskem.

Chicago, Ill., 12. julija. — Poljska je nasla 30letno Jožefino

Kaufman in njeno deset let staro sestro umirati lakote na njih domu, 813 Ferdinand St., Forest Park. Prikazali se nista sedem dni iz hiše, kar sta sklenili, umreti lakote. Slabe finančne razmere so vzrok poizkušene samomoru. Oddali so obe v bolnišnico.

Washington, 12. julija. — Kongresna zbornica je sprejela s 187 glasovi proti 132 konferenčno poročilo za 43.000.000 dolarjev, ki naj gredo za uravnavo pristanov in rek.

Z osvojitvijo tega predloga je razveljavljen dodatek La Follette-Clarka, ki ni dovoljeval zdravstvenemu uradu v Chicagu odvesti Michiganskemu jezeru dovolj vode, ki je potrebna za dobro kanalizacijo; državi Illinois je pa branil zgraditi globokejši prekop, ki naj bi bil zvezan z reko Mississippi, in služil plovbi.

Atlantic City, N. J., 12. julija. — Tukajšnja policija je v velikih skrbih za ljudsko moralo. Da bi se ob nedeljah ne pohujšali ljudje, ki hodijo v cerkev in navadno malekedaški skuplje svoje te, je ponedelja odredila, da se morajo vsi kopalec zaviti v dolge plašče, ko odhajajo od doma v vodo, ali pa iz vode domov.

Kansas City, Kans., 12. julija. — Tukaj se je zastrupila Lora Warrington s kemikalijami, ki služijo za uničenje mrčesa na vrtni. Zapustila je noto, v kateri naznanja, da gre prostovoljno v smrt, ker ne soglaša s njenim soprogom.

Greenville, Miss., 12. julija. — Tukajšnji župan E. G. Ham menda nima drugega dela, kot da odvraca pohujšanje od mesta.

Ko je zagledal dekleta oblečena po najnovejši modi, da se je videla koža na rokah, je župana tako pretreslo, da je naročil domači policiji, da aretira vsako žensko, ki bi se prikazala v taki obleki na ulico.

Kankakee, Ill., 12. julija. — W. P. Peterson iz Momenu je oblak prahu zakrival voz pred njim in zaletel se je z njegovim avtomobilom s tako silo vanj, da je bil 12letni William Nevau takoj mrt, 14letni Julius Nevau pa težko ranjen.

Chicago, Ill., 12. julija. — Med belokožci in zamorci na 29. ulici in Woodland ave. vlada sovraštvo, kakeršno je bilo v navadi, ko je bila uveljavljena še telesna sužnost.

Z nekaj časa sem je dobival zamorec Benjamin Williams grozila pisma, katerim pa ni dajal nobene važnosti.

Sinoči ob pol ene je pa nenkrat silno počilo in koča zamorca je bila v razvalinah. Zlikovec so podtaknili dinamit in ga zapalili. Na srečo ni bil nihče ranjen. Policija išče zdaj dinamitarde, nima pa o njih najmanjše sledi.

New York, 12. julija. — Sodnik Delahanty je obsodil Eliasa Jazra na električni stol; umreti ima 14. avgusta. Spoznan je bil krivim, da je umoril Rafuna Khayatha, ki je zapustil svojo nevesto pred altarjem, ki je bila svakinja Khayathe.

IZ DELAVSKEGA SVETA.

Boj strojnikov za osemurni delavnik v Chicagu se ni končal.

Ljudstvo se noče voziti na skebskih karah.

Položaj štrajkarjev v Minnesoti je ugoden.

Kapitalistični najemniki so dosedajli namen.

Ottawa, Ill., 12. julija. — Štrajkarji v cementovnih in hotelih z mirno besedo nagovoriti stavkokaže, naj ne gredo delati. Policija, ki vedno hrani interese kapitalistov, je aretirala stavkovno stražo. To je dalo povod nemiru, po katerih so kapitalisti hrepneli, da lahko zahtevajo vojaško pomoč ali pa več deputijev.

Številke govore o grabeljivosti kapitalistov.

Pittsburgh, Pa., 12. julija. — Našim čitateljem je še dobro v spominu, s kakšnimi brutalnimi sredstvi so zatrli štrajk pri Westinghouse Electric & Manufacturing Co. in v drugih tovarnah ob reki. Delavei so zahtevali le osemurni delavnik, da se malo počijejo od trdega dela, pa niti tega počitka jim niso dovolili kapitalisti. Stavka je bila zgubljena, delavei so se morali vrniti v staro sužnost, kapitalistom se je pa redila denarna močnjina, ko so spali.

Finančno poročilo družbe navaja, da je bilo "kosmatih dohodkov" \$50.269.000, od katerih se med delničarje razdeli \$9.666.888.

Štrajkarje so nasilili s svincom in poslali so jih v ječo, kapitalisti bodo pa razdelili med seboj milijone. Taka je pravica v kapitalistični družbi.

Štrajk zamorskih točakov

St. Louis, Mo., 12. julija. — Zamorski težaki, ki nakladajo ladje na rekah v Missisipiju, Illinoisu, Ohiju in Tennessee, so zaštrajkali. Štrajkarji zahtevajo \$90 plače na mesec in hrano.

Družbam se je posrečilo ponekod najeti belopolne delavce kot stavkokaže.

Boj strojnikov za priznanje unije.

V Chicagu stavka 200 strojnikov pri Chicago Automatic Machine Co. na 400 N. Oakley Ave. Družba se noče pogajati s strojniki, ki so se šele pred kratkim organizirali, da izvojujejo boljše razmere. Ko je družba izvedela, da se strojniki organizirajo, je hitro odpustila sedem delavcev, ker je mislila s takim nastopom uničiti delavsko organizacijo takoj v kuli.

Delavei so na to provokacijo s strani družbe odgovorili s stavko. Predsednik družbe je obenem ravnatelj West Town State banke in noče imeti najmanjšega opravka z delavskim odborom.

Visokemu gospodu se mogoče zdi poniževalno, če bi moral razpravljati z delavskim odborom o zahtevah.

Štrajkarji so solidarni in odločni. Sklenili so, da ne gredo delat za beraške plače, ki so bolj podobne napojnini kot delavski plači.

Štrajkarji tožijo, da zdravstvene razmere v tovarni niso dosti prida.

Družbi se do sedaj ni posrečilo dobiti mnogo stavkokažev, kljub temu pa ima mnogo stražarjev, ki čuvajo par stavkokažev.

Stavka pri G. A. Ball Bearing Co. še tudi vedno traja. Štrajkarji so večina drugod dobili delo.

Krojaški delavci vztrajajo.

Iz New Yorka poročajo, da bo do krojaških delavci razpostavljeni 10.000 stavkovnih straž in nadaljevali z demonstracijami, dokler ne bo stavka končana. Stavka bo mogoče trajala še nekaj tednov, preden bodo delodajalci na koleh.

Izdelovalci krogelj v stavki.

Iz New Yorka poročajo, da so pri Newport Novelty Company 24 Borum St., zaštrajkali delavei, ki izdelujejo granate. Delavei so se organizirali in zahtevajo 49 urni

delavnih v tednu in priznanje unije.

Vojaštvo proti štrajkarjem.

Wilmington, N. C., 12. julija. — Semkaj so dosele štiri stotnje obsežne artilerije. Prebivalci so malo nezadovoljni, da je bilo poslano vojaštvo v mesto. V mestni hiši so obdržali velik protesten shod, na katerem so sprejeli ostre resolucije proti guvernerju, ker je bil odposlano vojaštvo.

Ljudstvo se noče voziti na karah, ki jih vodijo stavkazi.

Delavske strokovne organizacije v mestu so sklenile, da bodo podpirale cestnoželezniške uslužbence, ki se bore za boljše razmere.

Delodajalci se pogajajo.

San Francisco, Ca., 12. julija.

Delavski voditelji izjavljajo, da bo mogoče stavka pristanišnih delavcev kmalu končana. Parobrodne družbe, ki v začetku stavke niso hotele nič slišati o kakšnem pogajanju, so zdaj izrazile željo, da bo pripravljene se pogajati z sindikatni štrajkaških pristaniških delavcev.

Stavka rudarjev v Minnesoti.

Biwavika poročajo, da je skoraj mesto korakala dolga vrsta štrajkarjev. Spremljale so jih žene in otroci. V spredu so nosili ameriške in rdeče zastave. Stavkarji so korakali proti Aurori.

W. F. Meining je bil pripravljen za deputijev, a katero se je želel pomakati za dolgo vrsto deputijev.

Deputiji so se izrazili, da so konvenciji. Seveda, vsak širokousten se lahko ponaša, da je konvenciji, če je oborožen od nog do glave, štrajkarji so pa mirni in neoboroženi.

Iz Virginije poročajo, da so družbini uradniki obvestili šerifa, da se delavei vračajo na delo. Seveda je to velika in navadna laž, ki ima namen nafsarbiti javnost, da so se delavei naveličali stavke in da beračijo za delo. V resnici je položaj nasproten. Iz glavnega delavskega stana poročajo, da delavei stojijo neomajano, dokler ne zmagajo.

Iz Hibbinga poročajo, da so varuhi kapitalistov in njih lastnine s veseljem pričakovali, da nastane nemiri in dokažejo svojo hrabrost s tem, da znajo streljati na neoborožene štrajkarje in vdrihati po njih s količi. Pa se ni nič zgodilo. Stavkovne straže so mirno vršile svojo dolžnost in se niso brigale, kaj beričem roji po glavi.

Iz Buhla poročajo, da so oboroženi beriči napadli in pregnali stavkovne straže. Beriči so zelo ponosni na to delo in si domišljajo, da so izvršili junaški čin, ki zasluži pohvalo.

V splošnem je položaj za stavkarje ugoden, četudi se vse nazadnje sile trudijo, da zlomijo stavko in se delavei pod starimi pogoji vrnejo na delo.

Kdo bo najvišji sodnik?

New York, 12. julija. — Eksekutiva rudarske organizacije (U. M. W. of A.) je priporočila predsedniku Wilsonu, da imenuje Franka P. Walsha, znanega člana zvezne industrijske komisije, naslednikom Charlesa E. Hughesa, člana najvišjega zveznega sodišča.

VREME.

Chicago in okolica: Deloma oblačno in malo hladnejše v četrtek; v petek mogoče lepo; na lahko spremenljiv vetrovi.

Illinois: Deloma oblačno in mogoče nestanovitno v četrtek, v petek v splošnem lepo; ne bo velike spremembe v temperaturi.

Najvišja temperatura v Chicagu 88, najnižja 77.

Uspehi na obeh straneh.

Villa zopet na konju.

ANGLEŽI SO VJELI 7.500 NEMCEV. — NEMCI SO USPEŠNI PRED VERDUNOM. — NA BALKANU NIČ NOVEGA. — RUSKI POVELJNIKI SO UKAZALI STRELJATI NA SVOJE UMIKAJOČE VOJAKE. — MONTE CARLO SO ZOPET ZASEDLE AVSTRIJSKE ČETE. — \$300.000 ZA TRANSPORTACIJO BEGUNOV IZ MEHIKE.

Vihear na Dunaju.

ZADNJE VESTI.

Berlin, 13. julija. — Dva nemška aeroplana sta v ponedeljek metala bombe na Calais in vojaška taborišča pri Bray Dunesu, blizu belgijske meje. Letala sta se vrnila nepoškodovana.

London, 13. julija. — Rusi so dosegli uspehe v Armeniji in so zasedli Mamakhatum, petdeset milj od Erzeruma. Turške čete se umikajo iz mesta, ki je bilo vzeto z nasokom.

Amsterdam, via London, 13. julija. — Prihodnja trgovska podmorska ladja, ki pripelje v Ameriko, bo naložila živila, posebno kondenzirano mleko.

Splošni položaj.

Glasom vojnih poročil v zadnjih štirindvajsetih urah imata obe strani več ali manj zadoščenja. London poroča, da so Angleži iztrgali Nemcem Contalmaison in večji del gozda Trones, kar so izgubili prejšnji dan po nemškem protinapadu. S tem — pravi London — so Angleži prodrli osem milj daleč v prvi zakopni sistem nemške obrambne črte severno od reke Somme v Franciji. Pariz je večer priznal, da je nemški kronprinč okupiral kos utrdb. Damloup pred Verdunom, a pozneje pa poroča, da so Francozi odbili dva močna napada Nemcev na "Hribu mrtvega človeka" (Le Mont des morts).

Franciji so bili večer v gozdovju Trones, od koder so Angleži oddaljeni še devet milj od Bapaume, večjega mesta tik za nemško bojno črto. Francozi pravijo, da so napredovali s svojo ofenzivo v Šampaniji (Champagne). V svojem poznejšem poročilu pravi London, da so Nemci s protinapadi zopet reokupirali del gozda Trones in Mametz. London ima tudi važno vest, da je nemška submarinka bombardirala v torek ponoči pristanišče v Seahamu na severnem obrežju Anglije. Šrapnel je ubil neko žensko. Seaham se nahaja šest milj južnoiztočno od Sunderlanda in tam so velika skladišča premoga.

Glede bojev na ruski fronti poročata Berlin in Dunaj, da je ruska ofenziva ustavljena ob reki Stokhod in Kovel je za enkrat iz nevarnosti. Petrograd deloma potrjuje, javlja pa o zmagi v južni Bukovini in pravi, da so Rusi napredovali v zadnjih treh dneh za petindvajset milj na 50 milj široki fronti med Lutskom in Pripetom. Vroči boji, ki še niso odločeni, se nadaljujejo pri Baranovičih, zapadno od Kolomeje v Galiciji in naokrog Kimpoluga v kotu med Bukovino in Ogorsko.

Rim poroča, da je italijanska ofenziva prisilila Avstrije, da so poslali dober del armade, ki je že bila na potu v Galicijo, nazaj na italijansko fronto. Obenem pa poroča o izgubi položaj na Monte Corno vsled avstrijskih protinapadov.

Uradna poročila slede:

Angleško poročilo.

London, 12. julija. — Po neprestanem bojevanju, ki je trajalo deset dni in deset noči, so naše čete osvojile ves prvi zakopni sistem nemške obrambne črte osem milj daleč severno od Somme. Ta sistem obstoji iz mnogih črt strelnih jarkov z rezervnimi zakopi vred, ki se vlečejo od dva do štirideset jardov dalje, zano s petimi, močno utrjenimi vami, z žicami prepletenimi gozlovi in z zelo utrjenimi zemeljskimi utrdami. Osvojitve vsakega zakopa je bilo delo posebne važnosti. Nemci so okupirali gozd Trones po šestkratnem krvavem

naskoku, ali malo časa je bil v njihovih rokah. Naše čete so danes intrgale Nemcem malone ves gozd, le majhen del na severnem koncu je še v rokah Nemcev. Zapolnili smo 26 poljskih topov, protiletalni top, howitzer in ujeli vsega skupaj 7500 Nemcev.

Francosko poročilo.

Pariz, 12. jul. — Na obeh straneh Somme ni bilo posebnih bojev. V Šampaniji blizu Cernay smo ujeli nekaj Nemcev pri napadih na nemške zakope med Maisons in Calvaire. Dva nemška napada na naše zakope na Le Mort Home, na levem bregu Meuse, smo popolnoma odbili. Na desnem bregu reke smo vprisrili protinapad na gozd Fumin, katerega so nam večer vzeli Nemci; okupirali smo del gozda in ujeli 80 Nemcev. V okolišču Reillon, Lorraine, smo potlačili sovražnika iz nekaterih zakopov, ki smo jih izgubili pred kratkim.

Nemško poročilo.

Berlin, 12. jul. — Zapadno od Somme so Angleži napadli na široki fronti na obeh straneh ceste Albert — Bapaume. Sovražnik je bil postreljen, preden je prišel blizu. Istočno od ceste se je razvila vroča bitka naokrog Contalmaison in v gozdu Mametz. Ponočni napadi na gozd Trones so bili odbiti in ujeli smo 100 Angležev. Južno od Somme so Francozi napadli naše položaje na hribu La Maisonette in manjše stavilo afriških čet je prodrl v našo črto, kjer smo jih bajonetirali in nekaj ujeli. Pri protinapadih na Barleux smo ujeli 147 sovražnih vojakov in pet častnikov. V vsem okolišču divja artilerijska bitka. Naš zastor topniškega ognja je preprečil sovražni napad na naše pozicije med Belloy-en-Santerre in Hardecourtom. Pred Verdunom se vrše vroči artilerijski dvo-boji. Sovražnik je poskušal z več plinskimi napadi, toda mi smo jih potlačili. Blizu Leintrey v Lorraine so naši oddelki s pomočjo podzemeljskih min osvojili eno francosko pozicijo in ujeli 60 mož. Vršilo se je več spopadov v zraku in sovražnik je izgubil dva aeroplana na sommški fronti.

(Istočno bojišče) — Na severnem koncu fronte, v okolišču Skrobove in Dorodičev, so bili zastojni vsi napadi. Dalje so bili odbiti vsi napadi ob reki Stokhod in v zapadno, ter južnozapadno od Lutska. Rusko poročilo, da smo mi zapustili Pinsk, je bilo izmišljeno. Rusi so vprisrili nebroj brezuspešnih napadov na črto ob Stokhodu pri Čerevišču, Hulevičih, Korsimlu in pri Janovki na obeh straneh železnice Kovel-Rovno. Naš protinapad pri Hulevičih nam je prinesel 700 ujetnikov in tri strojne puške. Pri Voronči smo izstrelili sovražni aeroplani. — Na Balkanu ni nič novega.

Rusko poročilo.

Petrograd, 12. jul. — Bojevanje ob reki Stokhod se nadaljuje. Tam je sovražnik dobil pomoč v moštvi in v težkih topovih in zdaj se trdovratno upira našim napadom. Na fronti Briaza-Fondol-Moldava, severozapadno od Kimpoluga (južna Bukovina), smo vrgli nazaj sovražnika, po vročem boju. Sovražnik se ni mogel upirati naši sili in je pobegnil. Sovražni letalec so napadli postajo Zamirije na železnici Baranoviči-Minsk in vrgli 66 bomb.

Avstrijsko poročilo.

Dunaj, 12. julija. — (Rusko bojišče) — Blizu Zobre, na Čora (Nadaljevanje na 3. strani, 1. stope.)

Namrečena: Zedinjena država (Ivan Chi-
cago) in Kanada \$2 na leto, \$1.50 na pol leta
in \$1.00 na tri mesece; Češčina in Slove-
ščina \$2.50 na leto, \$2.25 na pol leta, \$1.13 na tri
mesece.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

3019 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National
Benefit Society

Issued daily except Sundays and Holidays
OWNED BY SLOVENE NATIONAL
BENEFIT SOCIETY

Advertising rates on agreement

Subscription: United States (except Chi-
cago) and Canada \$2 per year; Chicago and
foreign countries, \$4.50 per year.

Address:

"PROSVETA"

3019 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.

Otročja paraliza.

Pazite na malenčke.

Nenadoma se je pojavila ta
kuga najprvo v New Yorku in
potem tudi v drugih ameriških
mestih. Do danes je bolezen naj-
več žrtev zahtevala v New Yorku.

Mnogo je temu kriva tudi igno-
ranca mater. Če pride ambu-
lančni voz, da odpelje otroka v
bolnišnico, kjer ima dobro zdrav-
niško pomoč in izvrstno oskrbo,
tedaj se mnogo mater bojuje za
svoje otroke, da jih ambulančni
voz ne odpelje v bolnišnico. "Oh,
gospod zdravnik," prične mati,
"moje dete ni bolno. Povem vam,
da je zdravo, le pogledjte."

Zdravniki in bolniške streljake
se ne bojijo le proti bolezni, da
ohranijo človeško življenje, am-
pak bojovati se morajo tudi proti
človeški neumnosti.

Včasih se dogodi, ko pridru-
ambulančni voz, da se krog
zdravnikov in bolniških streljak
zbere skoro vsa sosesčina in po-
tem nastanejo nemiri.

Ob takih prilikah se dogajajo
pretresljivi dogodki. Ko je Hol-
manova, ki živi na Madison ulici,
zahtevala zdravniško pomoč, se je
odigral do srea segajoč dogodek.

Zdravnik je postavil otroka na
noge in male otroke so bile nor-
malne. Mali otročji očesi sta
gledali pazno zdravnika in ko je
otrok razumel, da ga bodo vzeli
od matere, je pričel plakati. Gi-
bala je le ena stran obraza, druga
stran je bila paralizirana (otrp-
njena).

Zdravnik je povedal materi, da
ima dete paralizo v miljeji formi,
vendar je pa treba, da ga odpe-
ljejo v bolnišnico. Nato je bolni-
ška streljaka slika otroka in ga
oblekla v bolniško obleko. V tem
trenotku se je otrok oklenil ma-
tere okoli vratu, mati pa njega in
v sobi ni bilo slišati drugega kot
glasen jok.

Treba je bilo močnega policaja,
da je odnesel otroka na ambul-
voz, za njim je pa hitela plakajo-
ča mati. Odpirati so se pričela
vrata, na ulico so prihajali soses-
dje, ki so dvigali pesti in žugali,
dokler ni ambulančni voz izginil
okoli bližnjega vogala.

Taki dogodki se ponavljajo.

Starišem prav toplo priporoča-
mo, naj ne delajo ovir zdravni-
kom in bolniškim streljakom, ker
oni prihajajo v hišo, v kateri se je
pojaviła paraliza, da rešijo otro-
ko življenje, če je le mogoče oteti
otroka.

Ponavadi je otrok do petega
leta zdrav, ko gre zvečer v po-
stelo. Zjutraj se zbudi, ima
mrzlico, bolečine v hrbtu in po-
javi se navadno otrpnenje mišic
na nogah. Če potem zdravnik
konstatira, da ima otrok otročjo
paralizo, potem pravijo stariši, da
je bolezen prišla od padea. To je
zmota. Dr. Flexner, ki je znane-
ni zdravnik na Rockefellerjevem
zavodu, je dognal, da bolezen po-
zroja bacili; torej je bolezen
nalezljiva.

To je tudi vzrok, da bolezen za-
hteva vselej številne žrtve, kadar
se pojavi med otroci.

Bolezen pričenja z vnetjem ce-
lie v hrbtenici, se hitro razvija,
da otrpnejo mišične celice, ki so
prizadete od bolnih živčnih celic.
Bolezen je nalezljiva kot diffri-
ja (davična) in bolj nalezljiva kot
legar. V največ slučajih pridejo
pozvratitelji boleznimi skozi nos in
usta v usta; zajedno se v mehke
sluzne kožice in potem jih nese
kri v živčne celice hrbtenice. Živ-

čne celice so posredovalni agenti,
ki posredujejo, da delajo možga-
ni, mišice na rokah, nogah in dru-
ge telesne mišice. Sestavljene so
v skupinah in vsaka skupina kon-
trolira posebno vrsto mišic. Če
ena teh skupin skozi posredoval-
nega agenta pride v nered, potem
ni mogoče možganom vplivati na
mišice ali doseči druge skupine
mišic. Če bakterije napadajo eno
živčnih skupin, potem otrpnejo
takoj mišice, ki so odvisne od njih
vpliva. Ako so živčne celice po-
polnoma uničene, potem ostane
otrpnjenost trajno; če so pa le po-
škodovane, potem jih narava za-
celi in otrpnjenost kmalu izgine.

Ta strašna bolezen se navadno
pojavi en dan po okuženju; včasih
pa traja tudi štirinajst dni, pre-
den se bolezen pojavi. Prva zna-
menja so zelo nejasna, dasiravno
se včasih opazi lahko oteklino na
nosu. Pojavi se tudi izredna ob-
čutljivost v hrbtenici in udih, gi-
banja postajajo okorna in končno
se pojavi paraliza.

Otrok potem leži na strani —
vrat je popolnoma trd — v lah-
kem deliriju in navadno napol ne-
zavesten. Bolezen spremljajo ner-
vozni stresljaji v hrbtu. Bolečine
v udih so včasih strašne, da otrok
vpije, ako se ga hoče posaditi.
Žila bije neredno in hitro, včasih
tako hitro, da je nemogoče šteti
udarec. Včasih otrok umrje v treh
do petih dneh. V izmečku, ki pri-
haja iz ust in nosu bolnega otro-
ka, so okužljivi bacili.

Še danes ne vedo, koliko časa
otrok razširja bolezen potem, ko
je že ozdravil; ravnotako niso
mogli še do sedaj dognati, kje
strup ostane po zimi: v ljudeh,
v domačih živalih ali v stanova-
njih. Vse kar so izvedeli o tej
strašni bolezni, so dognali še le
zadnjih deset let. Resnica je, da
je bolezen zelo nalezljiva, da se
hitro razširi, kjer je pričela.

Iz nekega nejasnega vzroka so
dečki bolj podvrženi tej bolezni
kot deklice. Opazili so tudi, kjer
se je pojavila bolezen, da so do-
bile tudi domače živali paralizo,
posebno mačke in kokoši, zatega-
delj smatrajo, da jo razširjajo
tudi živali.

Upati je, da v kratkem iznaj-
dejo proti tej kugi serum, ko po-
znajo bacila, ki jo povzroča. S se-
rumom bodo lahko uspešno nasto-
pili proti tej morilni kugi.

Starišem priporočamo, če se
pojavi bolezen v njih hiši, naj
nikar sovražno ne nastopajo pro-
ti zdravnikom in bolniškim stre-
ljakom, ampak naj jim grede na
roko pri njih težavnem in člo-
vekoljubnem delu.

Ali je za delavce svo- boda le na papirju?

Povsod so delodajalec pritiska-
li na delavce, da se udeležijo pa-
rade za obnovo vojno pripravlja-
nje v zmislu zahtev kapitalizma.
To je znano! Ali med vsemi delo-
dajalci ni menda v tem oziru na-
stopila nobena delniška družba
tako predrzno kot mesarska tvr-
dka Armstrong Packing Co. v
Dallasu, Tex. Razposlala je okro-
žnice predelavcem, v katerih s
pravim carskim glasom ukazuje,
da morajo paziti na to, da se vsi
delavci njih oddelka udeležijo pa-
rade. Imperialistično pismo me-
sarske tvrdke se glasi:

"Vsem predelavcem. — Jutri
popoldne ob 4:30 bo patriotična
demonstracija, ali parada za
"preparedness," za katero se
ljudstvo v Dallasu zelo interesira
in je želja ravnateljstva Arm-
strong Packing Company, da je
vsak delavec iz vašega oddelka v
paradi.

Prosimo, vplivajte nanje, ker
je zelo važno, da so navzoči; pri-
znana ne bo nobena opravičila,
ker dovolimo vsakemu delavcu
plačo za ves dan. Kdor ne bo v
vrsti, ne dobi plačanega dneva.
Naznanili smo trgovski zbornici
natančno število mož, ki bodo v
vrsti, in mi hočemo, da bo vsak
mož tamkaj.

Želimo, da naročite delavcem,
da bodo vsi navzoči točno ob 4:30
p. m. na Wood ulici, zapadno od
Haarwooda, kjer bodo uvrščeni v
parado, da odkorakajo ob petih
popoldne.

Vsak oddelok bo uvrščen zase,
in zato je naloga, da vsak pred-
elavec pazi na svoje ljudi.

Armstrong Packing Co., E. L.
Flyipen.

Pismo jasno dokazuje, kakšnih
sredstev so se poslužili delodajal-
ci, da so izvršili potreben pritisk
na delavce da so se udeležili pa-

Na opicah hočejo delati poizkušnje, da dobe sredstvo proti otročji paralizi.

ROCKEFELLER INSTITUTE - MONKEY MAY SAVE CHILD

Photos by American Press Association.

Slika nam predločuje Rockefellerjev zavod, na katerem zdravniki delajo poizkuse, da dobe sred-
stvo proti otročji paralizi. Dr. Haven Emerson, mestni zdravstveni komisar v New Yorku, je prosil,
da se dovoli poslati iz Filipinskega otočja 100 opic, da bodo delali na njih poizkuse.

rade za vojno pripravljanje. Kar
se je zgodilo v Dallasu, se je tudi
drugod.

In delavce, ki je rojen Ameri-
čan in je marširal na povelje svo-
jega delodajalec v paradi za ob-
novo vojno pripravljajo, se danes
ne more več ponasjati, da ži-
vi v državi, v kateri je svoboda
doma. Njegovi predniki so se ho-
rili za "svobodo in osvobodili de-
želo angleške tiranije, njege je pa
kapitalizem vkoval v hujšo suž-
nost, kot je nekoč z železno pestjo
vladal angleški tiranizem nje-
gove prednike.

Delodajalec je danes absoluten
gospodar nad delavcem. Z bičem
lakote mu lahko zagrozi, da se
kloni njegovim poveljem, četudi
taka povelja posegajo v delavče-
vo svobodo in se delavce ne stri-
nja z njimi.

Vprav te parade, do katerih
so kapitalisti prisilili delavce, da
so se jih udeležili proti njih volji,
bi morale odpreti delavcem oči,
da se morajo organizirati strokov-
no in politično, če nočejo postati
brezpravni sužnji. V interesu de-
lavcev je, da se organizirajo, če
ne jih bodo kapitalisti porinili na
življenski nivo indijskih in kitaj-
skih kulijev.

Prisiljena udeležba parade za
"preparedness" od strani delav-
cev, dokazuje jasno, da je svo-
boda za delavce v nevarnosti. Edino
uspešno sredstvo proti tej nevar-
nosti je močna strokovna in poli-
tična delavska organizacija.

Dokler nimajo delavci močne
strokovne in politične organiz-
acije, ki delata roke v roki za inte-
rese delavcev, pa ostane svoboda
za delavce zapisana le na papirju.

Belgijci osvojili nemško posest v Afriki.

Poroča se, da so belgijske čete
okupirale deželo Ruanda, v Vzhod-
ni Afriki, ktera je pred vojno
pripadala Nemčiji. Če se kaže
poročilo resnično, potem je Belgi-
ja, ki je bila po evropski vojni
najhuje prizadeta, dobila eno
najlepših in najbogatejših pokra-
jin.

Narodna geografska družba v
Washingtonu, piše o tej pokrajini
sledede: Ako bo Belgiji mogoče
obdržati, po sklepu miru deželo
Ruanda, ktera je bila prej pod
nemškim protektoratom, bo to e-

na najlepših pridobitev sedanje
vojne.

Ruanda leži vzhodno od jezera
Kijwa, skozi ktero je šla meja
med gornjim Kongo in nemškimi
posestmi. Severno meji na angle-
ško Vzhodno Afriko. Reka Ka-
gara, ki v obliki, nekoliko zver-
žene črke S, teče proti vzhodu,
proti severu in zopet proti vzhodu
in ktera se potem izliva v je-
zero Victoria Nyanza, je države
Ruanda vzhodna meja.

V dveh delih države so jako le-
pi in obširni gozdovi, med tem ko
je sredina dežele skoro brez drev-
vea. Na pobočjih gora, raste čudo-
vitno bujno, sočna trava, po kte-
ri se pasejo velikanske črede go-
ved. Živinoreja predstavlja glav-
no bogastvo dežele. Zemlja je ta-
ko rodovitna in bogata, da si bolj
rodovitne skoro misliti ni mogo-
če.

Posebnost Ruande je, da leži
skoro eno miljo nad morsko viši-
no, ter ima vsled tega skoro isto
toplino, kot srednja Evropa pol-
ti, dasi sije nanjo vroče tropič-
no solnce. Komarjev, ki povzo-
čajo mrzlico, tam ni, niti muh,
kterih pik povzroča spalno bole-
zen.

Domačini pripadajo trem rodo-
vom, ki so med seboj zelo različni.
Watussi so inteligentno in fizično
jako razvito pleme. Moške, visoki
pet čevljev in enajst paleev, do
sedem čevljev in dva palea, niso
med njimi nič nenavadnega. Na
otoku. Kwidschwei in v bambu-
sovih gozdovih Bugoie, živi ple-
mena Batwa. Pripadniki tega ple-
mena so nižji od pet čevljev, bo-
ječi in se preživljajo največ z
lovom. Rod Wahuta se razlikuje
od obeh prej imenovanih plemen,
ljudje so srednje velikosti in se
pečajo večinoma s poljedelstvom.
Črni sultan, eden najabsolutistič-
nih vladarjev na svetu, izhaja iz
plemena Watussi. Njegova bese-
da, ki je šla skozi cenzorske roke
evropskega gubernierja, je najviš-
ja postava za poldrug milijon lju-
di.

Vode ima država Ruanda do-
volj. Studenci in potoki, ki pri-
tekajo iz gorovja nikdar ne vseh-
nejo. Ko se trava po gričih začne
sušiti in rumeniti, jo domačini za-
žrejo in takoj zopet požene iz
tal sveža zelena trava. Vojvoda
Meklenburški ki je leta 1908 po-
toval tam, je izjavil, da Vzhodna
Afrika nima pokrajine, ki bi bila
za naseljevanje belih ljudi bolj
prikladna kot Ruanda.

Smrt srbske mladine.

Dopisnik turinške "Stampa"
Ferri Pisani je doživel umikanje
srbske armade pred Mackensen-
om in smrtni boj tega naroda.
Toda vsa grozota v tem umiranju
celega naroda izgine pred spomi-
nom, kar je moral videti kasneje.

Najbolj žalostno sliko je videl
v vasei Nido na čudovitem oto-
ku Krfu. Ko se je srbski narod
pripravljaj na smrt, tedaj je po
vaseh Stare Srbije klical boben
17, 16 in celo 15-letne dečke. Ko
so armado in arhive spravljali
čez mejo, so skušali zbrati bodoče
može, ki naj bi nosili puško in
branili domovino. Že v evetju
mladosti so jih uvrstili v armado,
ker nihče ni mogel vedeti, kako
dolga bo vojna. Tako se je zbrala
armada 30.000 smrti zapisanih
rekrutov. Toliko jih je bilo pri
odhodu. Drugi že izvežbani vo-
jaki so imeli na potih svojega
umikanja svoja zbirališča. Pa naj
je bila v njihovih vrstah še tako
velika potrlost, vendar so se po-
slušali povelja, imeli so se častni-
ke, nekteri polki so se imeli za-
stave ali drugo bojno znamenje,
okoli katerega so se vojaki mogli
zbirati. Ta armada dečkov pa ni
imela niti povelja, niti častnikov,
ne zastave ... da niti ničesar, da
bi potolažila svojo lakoto.

Na albanski meji je čakal na
dečke jezdec. Stegnili je roko pro-
ti solnčnemu zahodu in je zakli-
cal koloni: "Le dalje v tej smeri!
V enem mesecu pridete do morja.
Tam boste našli ladje." In za-
obrnil je konja in zdirjal k ti-
stim, kar jih je še ostalo od nje-
govega polka.

Tako so potovali ti rekruti
proti zahodu. Noč in dan so ho-
dili. Od utrujenosti, lakote in
mraza je obležalo na stotine teh
dečkov. Po svojih taboriščih so
vsako jutro puščali mrtva trupla
onih, ki so se prejšnji večer tam-
kaj vlegli k večnemu počitku. Ne-
zaslišano je, koliko pomanjkanja
more prenesti človeško bitje. Deč-
ki so jedli travo in drevesno skor-
jo, toda na cilj jih je prišlo samo
15.000. Potem je prišel čas straš-
nega čakanja. Marsikdo, ki je na-
pol mrtev prišel na obalo Adrije,
se je zgrudil, da nikdar več ne
vstane.

Ko je prišla ladja, da jih pre-
pelje na Krf, so jih našli še
9000 potujočih mrličev in po 24
urni vožnji so bili pri otoku.

Toda kratka vožnja je še manj
kteremu vzela življenje. Oni, ki
so toliko časa morali stradati, so
podlegli nenadni smrti, ko so se
končno mogli najesti. Ta žalostna
počiljatev je bila namenjena na
vasico Nido. Tu so pod olive in
oranže na čarodejnem otoku is-
krali, kar je še ostalo živga od
te smrti posvečene čete.

Minil je mesec. Kdo ve, kolika
teh najbolj bednih bi se dalo re-
šiti: Vsakdo bi potreboval sobe,
postelje, bolniške oskrbe, mleka
in nežne postrežbe. Krf vsega te-
ga ni nudil. V začetku je bil za
vse umirajoče samo en zdravnik.
Kmalu je prišlo več poizkušaj-
nih mož, toda smrt je že opravi-
ljalo svoje delo. Preveliko pomanj-
nje je vzelo telesne sile. Polovica
so jih v postelje: umrli so. Dali so
jim jedi za lakoto: umrli so. Ima-
li so solnce, da bi ogreli svoje
prezeble ude: umrli so. Slika gro-
ba v vonju mož. Čakanje na
smrt je vse te dečke izenačilo. Po-
žatorih leže tesno drug poleg dru-
gega in življenje v njih ugaša po-
časno. Njihov obraz nima več iz-
raza, samo oči so široko odprte,
kakor da gledajo vse prestane
grozote.

Ob obali stoji mrtvaška ladja
"San Francesco d' Assisi". Čaka
na žalostni tovor mrtvih mladost-
čev, da jih daleč zunaj potopi v
morje. In ko je pripravljena na
svojo žalostno vožnjo, tedaj ji
brodovje v luki salutira v znak
spoštovanja. Kakšna ironija, ko
reši iz te usode! Ta cela armada
mladih ljudi dobi morje za grob
in ti mrtvi so otroci naroda, ki je
mislil, da se v svojih mejah na
suhem zaduši, obdan od Albu-
cev, Avstrijcev, Rumunov, Grkov
in Bolgarov. Srbske mrlice im-
ajo ravno tistemu morju, do ka-
terege so hoteli s tako vročim na-
porom priti njeni živeči.

In kdo naj se vsprlejo teh
strašnih od srea segajočih dogo-
kov še navdušuje za vojno!

DOPISI.

Ringo, Kan.

Čenjeno uredništvo: — Špan-
čiti imam žalostno vest, da je
družstvo "Biser," šte. 228, im-
bilo dobrega člana in blagajni-
Franka Lipovec. Omenjeni je bil
na 1. julija zjutraj zdravniški
mogočrov na delo. Popoldne je
pol treh se je odtrgala plati in
menja in ga tako poškodovani,
da je ob pol. petih omenjeni
dne, po preteku dveh ur v hudi
mukah umrl.

Materi zemlji smo ga izročili
dne 3. julija na Frontenau. Ne-
greba se je udeležilo družstvo št.
228 S. N. P. J. in društvo sv. Be-
bare v Franklin, Kansas. Ob nje-
govem pogrebu se je pokazalo,
da je bil pokojnik priključen
med tukajšnjim občinstvom. Če-
ni obeh društev so se udeležili po-
greba v polnem številu. Določil
je starost 35 let in zapuščina mu
Ringo žalujočo soprogo. Doma je
bil iz Podpeči na Kranjskem.

Lahka ti bodi tuja zemlja, nje-
govi soprogi pa izreče družstvo
"Biser," šte. 228 S. N. P. J. za
svoje sožalje.

Pongrac Jurshe, tajnik.

Detroit, Mich.

Naznanjam članstvu družbe
"Zveza Detroitških Slovencev,"
šte. 121 S. N. P. J., da se vsi
vsi udeležijo prihodnje redne se-
sečne seje, ki se vrši 16. julija
ob devetih popoldne v navadnih
prostorih.

Na dnevnem redu imamo nekaj
zelo važnih točk, kar tudi so-
litev bol. nadzornega odbora. Še-
dor se ne udeležijo ene seje izmed
treh redovitih, ne da se zadostno
opraviči, zapade za en mesec so-
spenziji. Toliko v dobrohotno so-
znanilo! Upam, da upoštevate
sklep društvene seje.

Tajnik.

ZAPOMNI SI! Dopis, ki
je bil, druž-
na naznanila in vrsti in vsi drugi
in poročila, ki se tičejo novice, ter
vse, kar je v zvezi s društvenim
se pošilja na študentski naslov:

"PROSVETA"

(Uredniški oddelok).

3019 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.

Namrečena, oglaš, sprejemajo
slovov, priročila glade narodnih
bivanja lista, poročila zastopnikov
do narodnikov, denar za oglaš in
drugo denarne pošiljate, ter vsi
vse, kar je v zvezi s društvenim
naj se pa pošilja na študentski naslov:

"PROSVETA"

(Upravniški oddelok).

3019 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.

Ako to storite, tedaj pride vaš
poslana stvar takoj v pravo roko
vzelo zamuda. Če torej listu, ki
povezda točnost, držite se tega!

Evropska vojna. Mehiška in inozemske vesti.

(Nadaljevanje iz prve strani)

...smo odbili ruske napade. ...so se razbili ...so ukazali ...so se ni ...

Italijansko poročilo.
Rim, 12. jul. — Ker je bila na ofenziva v Tirolu in na spodnji soški fronti prehuda, da bi jo ...

Rusko-japonska pogodba ni škodljiva Američanom.
Tokijo, 12. jul. — Japonsko častopisje, ki se bavi s pritožbami Američancev, da je nova trgovska pogodba med Japonsko in Rusijo ...

Veselo v Berlinu zaradi vspešne submarinske.
Poročevalec "United Presse" poroča s dne 11. julija iz Berlina: "Danes so nemški listi z debelimi naslovi oznanili, da je submarinska "Deutschland" srečno priplula v Baltimore. Epohalni dogodek je vzbudil po vsi Nemčiji silno senzacijo, da so ljudje za trenotek celo pozabili na bojišča. Pravzaprav je že tri dni krožila novica v Berlinu o prihodu podvodne ladje v Ameriko, toda večina ljudi ni tega verjela; rekli so, da je prefantastično. Začudenje je bilo pa toliko večje, ko je vest iz Londona potrdila prejšnje govorice.

Anglički delavci si znajo pomagati.
London, 12. jul. — 160.000 angleških delavcev je opustila razne poklice in šlo v premogokope, odkar traja vojna. Premogarji in Rudarji so namreč izvezli od vojaške službe, in ker si delavci ne morejo drugače pomagati, so izrabili priliko in se s tem odtegnili zoperni vojaški službi.

Vihar na Dunaju.
Amsterdam, via London, 12. julija. — V pondeljek prek Josephstadta (II. okraja) na Dunaju divjal je hud vihar, ki je uničil eden in trideset človeških življenj in več kot 100 oseb pa poškodoval.

Ameriške vesti.
(Nadaljevanje iz prve strani)

Jefferson City, Mo., 12. julija.
— Državni zdravstveni urad je izdal svarilo proti otroški paralizi in priporočil čistost v hiši, uničevanje muh. Otrokom naj se ne dovoli igrati z domačimi živalmi in pohajati v družino.

Des Moines, Ia., 12. julija.
— Tovorni vlak na Rock Island železnici je blizu Waukeesja, Ia., trčil ob avtomobil na železniškem križišču. Tri osebe so mrle in ena težko ranjena.

La Crosse, Wis., 12. julija.
— Tukaj se je organizirala trgovska zbornica s 1.018 člani.

Chicago, Ill., 12. julija.
— Socialistična stranka je za okraj Cook postavila sledeče kandidata: William A. Cunnea, državni pravdnik; Fred Pischel, vodja semilične knjige; William F. Kruse, pisar na okrožnem sodišču; dr. Joseph H. Greer, riški oglednik; Joseph Novak, pisar na višjem sodišču.

Seward, Alaska, 12. julija.
— Zvezna vlada je plačala zadnjih \$250.000 kanadsk. imeteljem za dolžne stare Alaske Northern železnice.

Salina, Kansas, 12. julija.
— Charles C. Eberhardt, glavni konzul za latinsko Ameriko, je tukaj na počitnicah. Ob priliki se je izrazil, da se v Južni Ameriki velike ugodnosti za ameriško trgovino, odkar je izbruhnila vojna.

Perishing ostane v Mehiki.
Washington, 12. jul. — Uradno poročanje, da je dobil general Perishing navodila, da ostane v Mehiki, kjer je v taborjen, za neobčuten čas. Pomikanje proti meji je ustavljeno. V državnem parlamentu, so v strahu, da bo še nadalje Perishing voditi ofenzivo proti Villi, ako postane zadnji nevaren ameriški ekspedicijski ali ameriškim krajem ob meji. Izjavila je diplomatičnih not med državno oddelekom vlade in Caranza se bodo za sedaj nadaljevala brez oira na položaj v sever-

si Mehiki. Kongres je včeraj dovolil \$300.000 za transportiranje ameriških begunov iz Mehike.

Prostaki so prislili častnike, da so hupali jarko.

Brownville, Tex., 12. jul.
— Ameriški vojak, ki so tukaj v taborjeni, nimajo kaj delati, pa se zabavajo na sledeči način: Častniki čete L, kateri načeljuje kapitan John Holabird, so včeraj zapovedali več prostakom, da naj kopljejo jarko naokrog svojih šotorov. Prostaki so seveda izvršili delo in potem so se pa hoteli poslati s častniki s tem, da so jih prislili z orožjem, da so morali tudi oni kopati jarko. Častniki so res kopali, da so bili vsi mokri, dokler niso prostaki pobegnili iz straže. Stvar je prišla pred polkovnika in ta se je zdaj grozil, da bo kaznoval častnike in prostake.

Wichita, Kans., 12. julija.
— Dva cestna tolovaža sta napadla poljske delavce Johna Millerja in Ernesta Nelsona, da bi ju oropala za \$22. Miller se je postavil v bran, nakar sta tolovaža odprla ogenj na nju in oba ranila. Miller je dobil tako težko rano, da bo najbrž umrl.

Antigo, Wis., 12. julija.
— Tukaj je Marvin Worden skozi operacijo zopet zadobil dar govora. Bil je nem vsled paralize v grlu od šestega leta.

Washington, 12. julija.
— Kongresnik Campbell iz Kansasa je predložil kongresni zbornici predlogo, ki prepoveduje vsaki osebi, korporaciji, tiskovni družbi itd., priobčiti krive podatke o mednarodnih razmerah Združenih držav z drugimi državami, ki imajo namen razdreti prijateljske vezi z drugimi državami ali narodi.

Louisville, Ky., 12. julija.
— V bolnišnici diakonisinj je nastal požar, ki se je kmalu razširil prek vsega poslopja. Trije bolniki in ena bolnišnična strežnica, ki so poskakali iz tretjega nadstropja, so dobili težke poškodbe. Neka druga strežnica je dobila hude opekline, ko je hitela skozi hodnik v ognju, da reši bolnike.

Petletni Barton, ki ga je oče rešil iz gorečega poslopja, je strahu umrl, ko ga je oče prinesel na prosto.

Grand Rapids, Mich., 12. jul.
— Dva moža sta bila vbita, ko je dvigalo v Klingmanovem poslopju za pohištvo, padlo štiri nadstropja nizdol.

Asbury Park, N. J., 12. julija.
— Brodovje čolnov lovi dva morskata volka, ki sta v nedeljo napadla dva možka v vodi in ju strgala na kose. Napad na kopalce se je izvršil vprleho stotine oseb, ki pa niso mogle oteti žrtev iz žrel morskimi bestij.

Razlastitev nemških posestev na Ruskem.
Že meseca februarja 1915 je ruska vlada odredila razlastitev gotovih nemških posestev na Ruskem. Ta zakon je bil 13. decembra 1915 razširjen in določa sedaj, da je razlastiti vsa zemljiška posestva, ki so last Nemcev ali tujih ruskih državljanov, ki so šele po 1. januarju 1880 zadobili rusko državljanstvo. Posestva in z njim združene morebitne pravice se lahko do gotovega časa prostovoljno prodajo na javni dražbi, po preteku dotičnega roka pa se prodajo na javni dražbi, eventualno tudi pod cenilno vrednostjo. Namen ruske vlade je, izvršiti popolno razlastitev nemških posestev do konca leta 1916. Prostovoljni prodaj je bilo doslej jako malo. Tako je v treh južnih gubernijah evropske Rusije določene 1 1/4 milijona desetlin zemljišč za razlastitev, a prostovoljno je bilo prodanih le 2200 desetlin. Pri dražbah skupljene svote se vložijo in se izplačajo lastnikom po končani vojni. Ta skupila smatra ruska vlada za nekako kavejlo, da se ne bodo v pokrajinah, ki so jih zasedle nemške in avstro-ogrske armade pobirale kakšne kontribucije. Po novem zakonu se bo razlastilo nad pet milijonov desetlin sveta. Razlaste se tudi tista posestva, ki jih je ruska država v 18. in 19. stoletju darovala nemškim kolonistom. Namen tega krutega zakona je, pregnati nemške posestnike iz Rusije. Pa tudi proti nemškemu kapitalu in proti nemški industriji se je začel boj. Že leta 1914 je bilo ustanovljeno

lavah podučevala tudi španščina, ker bodo vboede potrebovali ljudi, ki govorijo angleški in španjski jezik.

Fraser, Odo., 12. julija.
— Tukaj se je izgubil v gorah Charles H. Moore, zvezni zemljemerec. Našli so njegovo sled in kje je delal, pa niso mogli slediti sledi radi prevelike gošče.

Wichita, Kans., 12. julija.
— Dva cestna tolovaža sta napadla poljske delavce Johna Millerja in Ernesta Nelsona, da bi ju oropala za \$22. Miller se je postavil v bran, nakar sta tolovaža odprla ogenj na nju in oba ranila. Miller je dobil tako težko rano, da bo najbrž umrl.

Antigo, Wis., 12. julija.
— Tukaj je Marvin Worden skozi operacijo zopet zadobil dar govora. Bil je nem vsled paralize v grlu od šestega leta.

Washington, 12. julija.
— Kongresnik Campbell iz Kansasa je predložil kongresni zbornici predlogo, ki prepoveduje vsaki osebi, korporaciji, tiskovni družbi itd., priobčiti krive podatke o mednarodnih razmerah Združenih držav z drugimi državami, ki imajo namen razdreti prijateljske vezi z drugimi državami ali narodi.

Louisville, Ky., 12. julija.
— V bolnišnici diakonisinj je nastal požar, ki se je kmalu razširil prek vsega poslopja. Trije bolniki in ena bolnišnična strežnica, ki so poskakali iz tretjega nadstropja, so dobili težke poškodbe. Neka druga strežnica je dobila hude opekline, ko je hitela skozi hodnik v ognju, da reši bolnike.

Petletni Barton, ki ga je oče rešil iz gorečega poslopja, je strahu umrl, ko ga je oče prinesel na prosto.

Grand Rapids, Mich., 12. jul.
— Dva moža sta bila vbita, ko je dvigalo v Klingmanovem poslopju za pohištvo, padlo štiri nadstropja nizdol.

Asbury Park, N. J., 12. julija.
— Brodovje čolnov lovi dva morskata volka, ki sta v nedeljo napadla dva možka v vodi in ju strgala na kose. Napad na kopalce se je izvršil vprleho stotine oseb, ki pa niso mogle oteti žrtev iz žrel morskimi bestij.

Razlastitev nemških posestev na Ruskem.
Že meseca februarja 1915 je ruska vlada odredila razlastitev gotovih nemških posestev na Ruskem. Ta zakon je bil 13. decembra 1915 razširjen in določa sedaj, da je razlastiti vsa zemljiška posestva, ki so last Nemcev ali tujih ruskih državljanov, ki so šele po 1. januarju 1880 zadobili rusko državljanstvo. Posestva in z njim združene morebitne pravice se lahko do gotovega časa prostovoljno prodajo na javni dražbi, po preteku dotičnega roka pa se prodajo na javni dražbi, eventualno tudi pod cenilno vrednostjo. Namen ruske vlade je, izvršiti popolno razlastitev nemških posestev do konca leta 1916. Prostovoljni prodaj je bilo doslej jako malo. Tako je v treh južnih gubernijah evropske Rusije določene 1 1/4 milijona desetlin zemljišč za razlastitev, a prostovoljno je bilo prodanih le 2200 desetlin. Pri dražbah skupljene svote se vložijo in se izplačajo lastnikom po končani vojni. Ta skupila smatra ruska vlada za nekako kavejlo, da se ne bodo v pokrajinah, ki so jih zasedle nemške in avstro-ogrske armade pobirale kakšne kontribucije. Po novem zakonu se bo razlastilo nad pet milijonov desetlin sveta. Razlaste se tudi tista posestva, ki jih je ruska država v 18. in 19. stoletju darovala nemškim kolonistom. Namen tega krutega zakona je, pregnati nemške posestnike iz Rusije. Pa tudi proti nemškemu kapitalu in proti nemški industriji se je začel boj. Že leta 1914 je bilo ustanovljeno

društvo, ki zdaj posebno živahno deluje in hoče Rusijo spraviti iz gospodarske odvisnosti od Nemčije, ki je pred vojno prodajala na leto za 160 milijonov mark industrijskih izdelkov na Rusko. Rečeno društvo, ki ima velikansko zaslonbo, dela na to, naj bi se po vojni sklenile samo take trgovske pogodbe, da bi vsled njih Nemčija ne mogla biti več ne liferant industrijskih izdelkov, ne kupovalec ruskih produktov. V ta namen se naj preuredi železniška in carinska politika in se naj sklene s Francijo, z Anglesko in z Japonsko trgovski ter industrijski blok. Celo prihajanje nemških in avstrijskih ladij v pristanišča entente naj bo prepovedano. Naseljevanje Nemcev na Ruskem se naj omeji s tem, da bo smogel Nemece pridobiti rusko državljanstvo šele po 20letnem nepretrganem prebivanju na Ruskem.

Wichita, Kans., 12. julija.
— Dva cestna tolovaža sta napadla poljske delavce Johna Millerja in Ernesta Nelsona, da bi ju oropala za \$22. Miller se je postavil v bran, nakar sta tolovaža odprla ogenj na nju in oba ranila. Miller je dobil tako težko rano, da bo najbrž umrl.

Antigo, Wis., 12. julija.
— Tukaj je Marvin Worden skozi operacijo zopet zadobil dar govora. Bil je nem vsled paralize v grlu od šestega leta.

Washington, 12. julija.
— Kongresnik Campbell iz Kansasa je predložil kongresni zbornici predlogo, ki prepoveduje vsaki osebi, korporaciji, tiskovni družbi itd., priobčiti krive podatke o mednarodnih razmerah Združenih držav z drugimi državami, ki imajo namen razdreti prijateljske vezi z drugimi državami ali narodi.

Louisville, Ky., 12. julija.
— V bolnišnici diakonisinj je nastal požar, ki se je kmalu razširil prek vsega poslopja. Trije bolniki in ena bolnišnična strežnica, ki so poskakali iz tretjega nadstropja, so dobili težke poškodbe. Neka druga strežnica je dobila hude opekline, ko je hitela skozi hodnik v ognju, da reši bolnike.

Petletni Barton, ki ga je oče rešil iz gorečega poslopja, je strahu umrl, ko ga je oče prinesel na prosto.

Grand Rapids, Mich., 12. jul.
— Dva moža sta bila vbita, ko je dvigalo v Klingmanovem poslopju za pohištvo, padlo štiri nadstropja nizdol.

Asbury Park, N. J., 12. julija.
— Brodovje čolnov lovi dva morskata volka, ki sta v nedeljo napadla dva možka v vodi in ju strgala na kose. Napad na kopalce se je izvršil vprleho stotine oseb, ki pa niso mogle oteti žrtev iz žrel morskimi bestij.

Razlastitev nemških posestev na Ruskem.
Že meseca februarja 1915 je ruska vlada odredila razlastitev gotovih nemških posestev na Ruskem. Ta zakon je bil 13. decembra 1915 razširjen in določa sedaj, da je razlastiti vsa zemljiška posestva, ki so last Nemcev ali tujih ruskih državljanov, ki so šele po 1. januarju 1880 zadobili rusko državljanstvo. Posestva in z njim združene morebitne pravice se lahko do gotovega časa prostovoljno prodajo na javni dražbi, po preteku dotičnega roka pa se prodajo na javni dražbi, eventualno tudi pod cenilno vrednostjo. Namen ruske vlade je, izvršiti popolno razlastitev nemških posestev do konca leta 1916. Prostovoljni prodaj je bilo doslej jako malo. Tako je v treh južnih gubernijah evropske Rusije določene 1 1/4 milijona desetlin zemljišč za razlastitev, a prostovoljno je bilo prodanih le 2200 desetlin. Pri dražbah skupljene svote se vložijo in se izplačajo lastnikom po končani vojni. Ta skupila smatra ruska vlada za nekako kavejlo, da se ne bodo v pokrajinah, ki so jih zasedle nemške in avstro-ogrske armade pobirale kakšne kontribucije. Po novem zakonu se bo razlastilo nad pet milijonov desetlin sveta. Razlaste se tudi tista posestva, ki jih je ruska država v 18. in 19. stoletju darovala nemškim kolonistom. Namen tega krutega zakona je, pregnati nemške posestnike iz Rusije. Pa tudi proti nemškemu kapitalu in proti nemški industriji se je začel boj. Že leta 1914 je bilo ustanovljeno

Kako se v začetku uspešno zdravi bramor pri govedih?
Bramor je kostna bolezen, navadno na spodnji čeljusti govedi; povzroča jo neka gliva-cepeljivka, ki podobno raku razjeda kost. Če hočete bramor ozdraviti, morate to glivo korenito zatreti. To se pa doseže le v pričetku potom operacije po živinozdravniku, ki od napadene kosti odstrani vse okužene in razjedene dele.

Dama pride k čevljarju in ukaže par velikih prostornih čevljev.
Čevljar: Gospa kedaj ste se pa poročili, ako smem vprašati?
Dama: Kako pa Vi to veste, da sem poročena?
Čevljar: Ker ste sedaj ukazali velike čevlje.

Učitelj pove v šoli, da daruje eno krono tistemu učencu kateri mu pove smešico, da jo še nikdar ni slišal.
Moritz vzdigne roko: gospod učitelj, jaz vem eno tako smešno, rekoč: Prestolonaslednik Karl Frane Jožef šaka na Krono — in jaz tudi.

Hammond, Ind.
John Ojinski imel bi biti izpuščen iz okrajne ječe v Crown Point, kjer je prešel osem mesecev. Baje se mu je v ječi tako dopadlo, da je ni hotel zapustiti, ter si je raje vrat prerezal.

Koliko pa odpade na vas delavce?

Dne 8. junija so razdelili med otroke Robert Hoca, izdelovalca tiskarskih strojev, malenkost \$10,000,000. Dne 9. junija je umrl železniški magnat Hill in je zapustil \$100,000,000.

John R. McLean, denarni mogotec v Cineatiju je umrl 9. junija. Njegovo zapuščino cenijo na sto milijonov dolarjev.

Utah Copper Company je izdala izredno četrtletno dividendo po \$1.50 na delnico.

Kenecott Copper Co. je povišala dividendo od \$4 na \$6 na delnico.

Calumet & Hecla je napravila v letu 1915 po \$64 na delnico. Delničarji so dobili \$500 profita na delnice po \$50.

Razne družbe, ki se pečajo s produkcijo bakra, so izplačale \$26,838,172 na dividendah v prvem četrtletju 1916.

Hereules Powder Company je izplačala v prvem letošnjem letu \$4,847,611 na dividendah.

Tako bi lahko naštevali še nadalje profite, ki so sad pridnih delavčevih rok in bistrih možganov. Številke govorijo jasno, kam gredo sadovi dela in kako strašno so delavci izkoriščani v kapitalistični družbi.

UGODNA PRILIKA.
Naprodaj je dva nadstropna hiša na 5 ulici blizu slovenske cerkve. Stavbšče (lota) meri 30x120 Poslopje je sezidano iz opeke, 6 sob zgoraj in 6 sob je spodaj, poleg je velik hlev, v pritličju so tri velike sobe. Pekarna za kruh, zelo ugodna prilika za Slovence ali Hrvata. Ulica je tlakovana in plačana. Cena \$7,500.00. Nekaj je treba takoj plačati ostalo pa se plača na lahke obroke. Nasprotno je trgovina z grocerijo in mesnica.

Proda se vsled bolezni in starosti lastnika. Ako katerega veseli naj se izglasi pri W. S. Mason, na 602 First St., La Salle, Ill. 7-12-13-14.

PITTSBURGH PHONOGRAPH CO.
1331 PENN AVENUE, PITTSBURGH, PA.

Skoraj gotovo ste se že naveličali vaših starih plošč. Tornaj potem naročite si od nas, nekaj najnovejših plošč v vašem jeziku. Denar nam pošljete šele potem, ko že plošč dobite. Pišite po naš prosti cenik (katalog).

Sledede so le nekateri vzorci naših plošč.

E 6137 (Mijaj, Mijaj Bolncece. Kvartet slovenskih pevcev.
(Ponočni pozdrav. Storch. Ludovik Bajde, z spremljevanjem glasovirja, Ljubljana. — 75c.

E 6066 (Sopek narodnih, 1. sopek narodnih, 2. — 75c.
E 6067 (Dva nesrečna Italijana, narodna. (Oj ta soldaški boben, narodna. — 75c.

E 5064 (Mornar nesvesta, bodi, zdrava. (Vihar). (Na tujih tleh. — (Nedved) \$1.25.

E 1534 (Fojd' sem hrdličko. Valček. (Vanda. Polka od Stolce. Hudba poštovnih zizenc. Praha. — 75c.
E 942 (Zahrádka. Pochoď. Poštovní kapela. (Pouliční popěvky. DII IV. Poštovní kapela. — 75c.

RAD BI KEVEDEL

Kje je moj brat? Tomaž Černuta. Doma je iz Loga, št. 10. Podomače Kripov, Primorsko. Kdor izmed rojakov ve za njegovo bivališče, ga uljudno prošim, da mi naznani; stroške mu povrnem in tudi nagradim, ali pa če sam čita te vrstice, naj mi piše.

Frank Černuta, L. Box 5, Glencoe, Ohio. (4 x 7-10, 11, 12, 13.)

Karte pijača, zabava in zdravje.

H. H. von Schlieku, tovarnarju Bolgarskega Krvnega Čaja, ki je s sto in stotisoči bolnikov v stalni zvezi, je pisal naš rojak I-ljija Krmpotič, P. O. Box 33, Ronald, Wash. sledeče pismo:

"Upravitelju našega rudnika, gospodu Thomasu Remsey gem dal malo poskušnjo vašega Bolgarskega Čaja, nakar me je takoj prosil, da naj mu ga naročim eno škatljo, češ, da se je vsled njega za dvajset let pomladil. Bratje, širim te velike svobodne zemlje, ne mislite, da je to laž ali lov na denar. To je čudovito zdravilo, katerega morate takoj naročiti. Enega dolarja vam ne sme biti žal. Ako vam ga ni žal dati za pijačo, karte in zabavo, zakaj bi ga vam bilo žal dati za ono, kar vam daje in čuva zdravje. Še enkrat se javno zahvaljujem upravi Bolgarskega Krvnega Čaja, ker ni samo meni pripomogla, pač pa tudi vsem tujak, kateri ga rabijo. Odkar ga uživam, me nič več ne boli križ."

Eno veliko škatljo Bolgarskega Krvnega Čaja, ki traja za 5 mesecev, pošlje za 1 dolar kamorkoli:

Marvel Products Co.
8 Marvel Bldg. PITTSBURGH, PA.

Pripomba: Ako hočete pošljatev osigurati, pošljite 10c. več.

PITTSBURGH PHONOGRAPH CO.
1331 PENN AVENUE, PITTSBURGH, PA.

Skoraj gotovo ste se že naveličali vaših starih plošč. Tornaj potem naročite si od nas, nekaj najnovejših plošč v vašem jeziku. Denar nam pošljete šele potem, ko že plošč dobite. Pišite po naš prosti cenik (katalog).

Sledede so le nekateri vzorci naših plošč.

E 6137 (Mijaj, Mijaj Bolncece. Kvartet slovenskih pevcev.
(Ponočni pozdrav. Storch. Ludovik Bajde, z spremljevanjem glasovirja, Ljubljana. — 75c.

E 6066 (Sopek narodnih, 1. sopek narodnih, 2. — 75c.
E 6067 (Dva nesrečna Italijana, narodna. (Oj ta soldaški boben, narodna. — 75c.

E 5064 (Mornar nesvesta, bodi, zdrava. (Vihar). (Na tujih tleh. — (Nedved) \$1.25.

E 1534 (Fojd' sem hrdličko. Valček. (Vanda. Polka od Stolce. Hudba poštovnih zizenc. Praha. — 75c.
E 942 (Zahrádka. Pochoď. Poštovní kapela. (Pouliční popěvky. DII IV. Poštovní kapela. — 75c.

Naročite se na dnevnik "PROSVETA"

Najboljši slovenski dnevnik v Zd. državah. List prinaša dnevno dobre, podučljive članke, novice iz starega kraja in Amerike, sploh celega sveta, zanimive romane in zabavno čtivo.

Naročnina stane za celo leto \$3.00, pol leta \$1.50 za Zd. države. Za naročnike izven Zd. držav, izveneml Canada, stane za celo leto \$4.50, za pol leta \$2.25. Ravnotako stane za celo leto \$4.50 in pol leta \$2.25 v mestu Chicago in So. Chicago.

Imena, naslove in naročnino pošiljajte na sledeči naslov: UPRAVNIŠTVO "PROSVETA", 3019 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.

Vse pošilje denarne nakaznice — Money Order, bančne draft čke se naj naslovi na "Prosveta" S. N. P. J. Ne rabite osebnih imen!

Naši zastopniki so društveni tajniki.

Vsa nadaljša pojasnila daje drage volje upravništvo "Prosveta".

EMILE ZOLA:

PONEVERJALEC.

Za "Proveto" prevaj M.-k.

(Nadaljevanje)

Tistega dne ga je zelo bolela noga. Že nekaj časa ga muči ta nesrečna noga in véasih se mora poslužiti palice, katero sovraži iz dna srca. Palica pomeni, da je invalid, in tega se je najbolj bal. S težkim naporom je zapustil stanovanje, in opirajoč se na mrzko palico, se je vlekel po ulici Des Recollets. Ura je udarila devet, ko je obstal pred Burlejevo hišo. Zunanja vrata so bila na stečaj odprta in brez pomisleka je krenil po stopnicah in trikrat je postal, da se oddahne. Kar zasliši glasove nad seboj, ki se mu zde znani. Radoveden, dali se moti ali ne, prestopi še nekaj stopnic in na levem koncu hodnika je zagledal žarek luči, ki je padal iz napol odprtih vrat. Hoče bližje, toda njegove škripajoče škornje so ga izdale in vrata so se naglo zaprla. Bil je v temi.

— Kako sem naumen! — pravi sam pri sebi. — Kakšna dekla se spravlja spat.

Ali nekaj mu ni dalo miru. Približal se je kolikor mogeče na lahko in pritisnil uho na vrata. Govorila sta dva. Naenkrat mu zastane sapa. V sobi je bil preišč Burle in z njim tista spaka — Roza!

— Obljubili ste mi tri franke! — je govorila ona kljubujoče. — Dajte mi tri franke!

— Ali moja draga, — odgovarjal je Burle proseče, — saj ti jih prinesem! Danes jih nimam. Ti veš, da vedno držim svojo obljubo.

— Potem ne bo nič... Dajte tri franke, ali se pa izgubite!

Dekla je morala biti že razoblečena, kajti zdajpazdaj je zakrivala posteljo, kadar se je gnila. Stotnik je pa hodil po sobi.

— Bodi pridna, moja draga!

— Ali se poberete od mene?! — zareži Roza.

— Ako ne, bom poklicala gospo in vse povedala. Dajte mi tri franke!

Burle je bil jezen. Da bi omehčal njeno sree, je potegnil iz žepa lonček sirupa, ki ga je izmaknil iz materine skrambe. Roza je vzela sirup in ga nosila v usta z ročajem vilice, ki so bile na mizici v sobi. Ko je izpraznila lonček in si obližnila prste, je mislil stotnik, da jo je že premagal, ali ona ga je zopet odbila.

— Kaj me briga vaš sirup! Tri franke jaz hočem in nič manj!

— Ordo ravnaš z menoj, Roza! Poglej, kako sem jaz dober s teboj! Obleko sem ti kupil, uha-ne in uro, a ti celo ne nosiš mojih daril.

— Vse sem dala očetu.

— In vse denar, kar si dobila od mene?

— Izročila sem očetu.

Nastala je tišina. Roza se je vsekakor obotavljala. Naposled se ona oglasi:

— Ako mi obljubite, da prinesete šest frankov jutri zvečer, tedaj privolim. Poklekните doli in prisegnite mi, da prinesete šest frankov!

Majordomo Laguitte, tresoč se srda, hitro odmakne pete in se nasloni na ograjo pri stopnicah. Noge so mu drgetale in palico je vihtel kakor sabljo v tani. Naenkrat mu je bilo vse jasno. Zdaj je šele vedel, zakaj je svinja ostajala doma in hodila v posteljo ob devetih. Lep pogovor! In s tisto grdo kreaturo, katere se ne bi dotaknil najzadnji njegov vojak!

Šel je doli in pozvonil. Pet minut je trajalo, predno je gospa Burle odprla vrata.

— Oprostite, gospod major, jaz sem mislila, da je tista zabita Roza še tukaj in da bo ona odprla... Takoj jo potegnem iz postelje.

Laguitte jo ustavi.

— Ni treba. In Burle?

— O, v postelji že od devete ure. Ali hočete potrkati na njegova vrata?

— Ne, ne! Hotel sem Vam samo želeči dober večer.

Ko sta šla mimo stotnikovih vrat, se mati začudi, ko vidi, da je ključ od zunaj.

— Vzbudite ga, gospod major! Ni dobro zanj, da vedno spi; preveč bo zdebil.

Preden je major mogel odgovoriti, je starka že odprla vrata in obstala na pragu kakor okamenela. Soba je bila prazna. Pogledala je majorja, ali ta je stal bled in gledal tako neumno, da je v hipu razumela vse. Kakor blisk ji je šinilo v glavo tisoč neznanstnih dogodkov, ki so se dogajali večer za večerom v hiši in katerim ni ona posamično pripisovala nobene vrednosti, a zdaj so se ti dogodki trenutno strnili v resnično sliko pokazujoč njenega sina v vsi njegovi grdi nagoti.

— Vi ste znali, Vi ste znali! — je jeknila starka. — Zakaj mi niste povedali? Moj Bog! In v moji hiši, v bližini njegovega lastnega sina! In s tisto očitno gnjusobo!... Gotovo je zopet kradel — že čutim!

Stala je pred majorjem ravno kakor sveča, toda blede in uničena. Komaj je še dahnila:

— Želela bi, da je mrtev!

Laguitte je sočutno stiskal njene roki. Nato je pa zbežal doli po stopnicah. V grlu ga je nekaj tiščalo. Zakričal bi in zaklel, da bi odnevalo po vsi hiši. Ali — Boga mi! Sedaj se je odločil.

IV.

Generalna inšpekcija se je bližala s koncem meseca. Major je imel še samo deset dni časa. Drugi dan se je vlekel po palici v kavarno "Pariz" in naročil pivo. Melanija je prebledela, ko je prišel, in Frazina mu je natočila s tresočimi rokami, boječa se, da zopet dobi udarec, ki ji zdrobi glavnik v lasih. Major je sedel eno uro, na kar je zagledal dva častnika, ki sta šla mimo po trgu. Bil je poveljnik bataljona, Morandot, in stotnik Doucet.

Laguitte ju je klical notri.

Pojdita na pivo!

Res vstopita, in ko se je penilo pivo pred njima, vpraša Morandot majorja:

— Vi zahajate semkaj?

— Da; pivo je dobro.

Stotnik Doucet pomežikne tovariša.

— Ali ste tudi Vi gost na divanu?

Laguitte se nasmeje v odgovor. Nato sta ga častnika dražila zaradi Melanije. Major je bil videti zelo dobre volje. Udaril je z roko po mizi.

— Piva sem, madame!

Melanija se je šudila. Takoj se je ojunčila in sama stregla novim gostom. Major je bil ljubeznjiv in je pobožal madamino roko, s katero se je bila oprijela njegovega stola. Ona, seveda, mu je vračala ljubeznjivost. Doucet in Morandot sta se spogledovala. Medtem pa Laguitte, ki je ves čas skrbno gledal čez vrata na trg, veselo zakliče:

— Hej, Burle!

— Da, to je njegova ura, — omeni Frazina, ki se je tudi ohrabrila. — Vsak dan ob tem času se vrača iz pisarne.

Major vstane vzlic bolni nogi in pristavi stol k mizi.

— Sem, sem, Burle! Merica piva te ne bo ubila.

Stotnik je bil presenečen. Mehanično je stopil na prag in se obotavljal.

— Pivo! — ukazuje major. Nato se obrne k stotniku:

— Ali ne slišiš? Semkaj pojdi! Čemu se bojiš?

Burle se vsede k mizi in trenotek so bili vsi v zadregi. Melanija prinese pivo z drhtečimi rokami. Slutila je nekaj slabega. Majorjeva ljubeznjivost je bila zelo sumljiva. Kaj namerava? Najrajša bi se izmuznila proč, ali major je ukazal, da se mora vsteti k njihovi mizi in Frazina je morala prinesiti Melaniji čašo vina.

— Jaz hočem, da se vedemo dostojno spričo žensk! — zapove major s trdim glasom in dvigne čašo. — Na vaše zdravje, madame!

Burle je gledal v svojo čašo in se smejal. Ostala dva častnika vstaneta. Da bi pila v družbi kavarnarice, to je že odveč. K sreči je bila soba prazna.

— Kaj? Ti ne boš pil z madamo? — Obnašaj se dostojno!

Major se je držal jezno in gledal Burleja, kakor pes mačko.

Častnika hočeta oditi, toda major ju ustavi.

— Počakajte še trenotek — potem gremo skupaj... Prej moram obračunati s to govedino, ki ne zna, kako se je treba vesti v družbi!

Častnika sta strmela. V glavo jima ni šlo, zakaj se jezi major. Melanija je skušala miriti in v strahu je položila roki na sablje obeh nasprotnikov.

— Pustite me! Zakaj ni hotel piti? Jaz ne dovolim, da bi Vas kdo žalil; razentega meni že preseda ta prekič!

Burle, bled ko zid, vstane in vpraša Morandota:

— Kaj mu je? Zdi se mi, da me je klical nalašč, samo da začne preprič. Ali je pijan?

— Boga mi! — zarežata major in telebne na vso moč stotnika s pestjo po glavi. Samo za las je manjkalo, da ni težka pest zadela tudi Melanijo, ko je hotela skočiti med razkačena moža. Nastal je hrup. Frazina je evillila, kakor da je tudi ona tepena. Medtem sta častnika prijela stotnika, da ni skočil v majorja, in ga odvedla iz kavarne.

Prošla sta ga, da je najbolje, če odide, in se izgovarjala, da je Laguitte vsa kriv. Ko je Burle odšel, sta se vrnila Doucet in Morandot v kavarno, kjer je slonel major hladnokrvno, kakor da se ni nič zgodilo. V kotu očesa mu je pa lesketala solza.

— Slabo, slabo, major! — se oglasi bataljonski poveljnik. — Stotnik je nižji stopnji, zato ga ne moremo pooblastiti, da se bori z Vami.

— O, bomo videli! — odvrne Laguitte.

Druga dne je polkovnik poklical majorja in stotnika predse in ju pošteno ozmerjal. Očital je jima, da sta osramotila armado v zloglasnem, javnem lokalu. Ves polk je bil v skrbeh, kaj bo iz tega. Polkovnik ne more dovoliti dvoboja, kajti to bi bilo nečestno. Pobotati se morata na nekak način, dasiravno pojde težko; kadar pride do udarca, je stvar zelo težavna.

Polkovnik je hotel stvar rešiti.

— Ali sta zadovoljna, da jaz posredujem? — je vprašal oba.

— Nikakor ne! — se odreže major. — Tukaj je moja resignacija in s tem je stvar končana. Bodate tako dobri in določite dan dvoboja!

Burle ga je gledal z grozo v očesu. Tudi polkovnik se čudi.

— Zelo mi je žal. Pomislite, da Vam manjka samo še dve leti do pokoja. — Laguitte se pa ni dal motiti.

— To je moja stvar!

— O — dobro!... Resignacijo odpošljem, in ko bo sprejeta, določim dan.

Ves polk je bil iz sebe. Nihče ni mislil, da se bo stvar tako zasukala. Vojaki so mislili, da je Melanija vsa kriva, in govorili so nji. Vsi častniki so sanjali o tej ženski in njeni fini postavi. Kajti, če ona razpali dva stara kozla, kakršna sta Burle in major, potem je že nekaj na nji! Morandot je bil v skrbeh za majorja. Kaj bo z njim, ako ga Burle ne ubije? Premožena nima in s polovičeno pokojnino, kar mu gre, bo prokleto slabo jedel. Drugi so bili radovedni in radi bi bili izrekli iz majorja, kako je pravzaprav prišlo do tega, ali zadnji je trdovratno odgovarjal:

— Razžalil me je — to je vse.

Med vojaki je zavladala nestrpnost. Vsako jutro je bilo prvo vprašanje v kantini: "Ali je že prišla resignacija?"

Ker je bil dvoboj neizogiben, se je pogovor navadno sukal o eventualnem izidu. Večina je pričakovala, da bo Laguitte padel v treh sekundah. Drugi so pa majali z glavami. Major res ni bil nikoli posebno nadarjen človek; rekli so celo, da je bedast; ampak ves polk je vedel, da zna on dobro zadeti. Dalje so ga poznali, da je zelo hraber brez obzira na nevarnost. Nasprotno je bil Burle poznani kot lehkovec in bojazljiv človek. Toda počakati je treba, da vidijo. Samo da bi skoraj prišla tista vražja resignacija!

Nihče pa ni bil tako nestrpen kakor major sam. Osem dni je že preteklo, inšpekcija se vrši v dveh dneh in resignacije še ni.

(Konec prihodnjic.)

Duševni boji.

Maksim Gorkij:

Pomlad je, jasno sijajo solnce. Vsi ljudje so veseli, celo šipe oken na starih, kamenitih hišah se mlo smehljajo.

Po cestah mesteca se preliva pestra, praznično oblečena množica. Vse mesto je na nogah — delavci, vojaki, meščani, duhovniki, uradniki, ribiči. Vsi čutijo pomlad v krvi, govore glasno, smeje se, kalijo in pojo. Kakor veliko, zdravo telo so vsi napolnjeni z veseljem do življenja.

Pestro barvani solnčniki, ženski baloni, vsi so podobni čudovitim cveticam. In kakor iskreci se dragi kameni na sijajnem oblaku bojnega kralja se povsod smehljaje in radostno svetijo obrazi otrok, veselih vladarjev sveta.

Bledo zeleno listje na drevesih se še ni razvillo in srka, zvito v brstje, željno gorke solnčne žarke. V daljavi igra godba in vabi.

Vtiaki imajo, kakor da so ljudje vse hudo pretrpeli in kakor da je bil večer zadnji dan težkega, morečega, ostudnega življenja. Danes pa so se vsi zbudili kakor otroci z jasnimi obrazi, s radnim, veselim zaupanjem in vero vase, v nezmagano svojo voljo, ki se mora vse ukloniti pred njo. In tako gredo združenih, gotovih korakov bodočnosti nasproti.

Čudno je bilo, moreče in neprijetno, v tem živem vrvenju veselih ljudi zagledati žalostno obličje. Ob roki mlade žene je šel mlado visok, krepak mož, gotovo ne nad trideset let star, toda s popolnoma osiveli lasmi. Držal je klobuk v roki, njegova okrogla glava se je srebrno blestela, suhi, zdravi obraz je bil miren in z večno otožnostjo obsenčen. Velike, otožne, napol zastrite oči so gledale tako, kakor morejo gledati v svet samo oči človeka, ki nosi v sebi globoko bolestin in je ne more nikdar pozabiti.

"Oglej si pozorno to dvojico in zlasti moža," je dejal moj tovariš. "Pretrpel je eno tistih dram, ki se vedno česče odigravajo v delavskih krogih severne Italije."

In sodrug mi je pripovedoval: "Ta mož je socialisti, urednik tujekajnega delavskega lista, preje sobni slikar. Ena tistih nrag, ki jim je znanje vera in ki jim vera še bolj užge želo po znanju. Srdit, moder sovražnik klerikalcev — le pogled, s kakimi sovražnimi pogledi zagledujejo črni kutonosi njegovo postavo."

Pred kakimi petimi leti, ko se je pečal s socialno propagando, je naletel v enem svojih krogih na dekle, ki je takoj zbudila njegovo pozornost. Tam so se žene preveč učile, da molče in neomejeno verujejo. Stoletja in stoletja so razvijali duhovniki to zmčnost v njih, in sicer s polnim uspehom. Nekdo je resnično pripomnil, da je katoliška cerkev zgrajena na prvih ženskih. Česčenje Madone ni le pogansko lepo, ampak predvsem — modro. Madona je preprostejša, bolj človeška od Kristusa; srejo je bližja, nima nobenih neskladnosti, ne preti s peklom. Ona je vsa ljubezen, sočutje in odpuščanje in more z lahkoto prikovati žensko srce za vse življenje nase.

Videl je torej deklico, ki je umela govoriti in vpraševati, in vedno je čutil v njenih vprašanjih, poleg otroškega strmenja nad njegovimi nazori, neprikrito nezaupanje proti njemu, pogosto celo strah in stud pred njegovimi besedami. Socialističen propagandist v Italiji mora pogosto in mnogo govoriti o veri in rabiti otre besede o papežu in duhovnikih. Toda kadarkoli se je dotaknil tega predmeta, je videl v očeh deklice sovraštvo in zaničevanje proti njemu, in če jo je vprašal, so zvenele njene besede sovražno in mehki glas je bil prepojen s strupom. Bilo je jasno, da se je seznanila z antisocialistično literaturo katoličanov, in da ni v tem okrožju uživala prav nič manjšega zaupanja kakor on sam.

Tukaj v Italiji ravna jo z ženami mnogo preprosteje in siroveje kakor na Ruskem in do zadnjega časa so dale Italijanke resnično mnogo povoda za to. Ker se niso zanimale nič izven cerkve, so stale v najboljšem slušaju tuje nasproti kulturnemu delu mož in ga niso razumevale.

Njegovo možko samoljublje je bilo užaljeno, njegova alava spretneha propagandista je trpela vsled

spopadov z deklico. Razhudil se je, razardil in jo je večkrat uspešno napadel. Ona pa mu je poplačala z enakim uspehom in ga prisilila, da je proti svoji navadi spovedal posebno pozornost in skrbnost pripravam za svoja predavanja v okrožju.

Poleg tega je vedno videl, če je govoril o sramotni sedanjosti, o zatiranju človeka in popačenju njegovega telesa in njegove duše, vedno če je razgrinjal pred svojimi poslušalci podobe bodočega življenja, v katerem bi bil človek vnanje in notranje svoboden, takrat je vedno videl čisto spremenen obraz pred sabo. Prisluškovala je njegovim besedam z jezo močne, modre ženske, ki ji je bilo dobro znano breme življenja, prisluškovala jim je z zaupno željivostjo otroka, ki sliši krasno bajko, vzbujajočo sorodne zvoke v njegovi prav tako krasni, začetni duši.

To je zbudilo v njem predčuvstvo zmage nad močnim sovražnikom, ki je utegnil biti izboren tovariš, pogumen bojevnik za bodočnost.

Skoro eno leto je trajal ta dvoboj, ne da bi bil eden izmed njiju začutil željo, da bi se približal drugemu in bi nadaljeval boj oči v oči. Slednjič je stopil on prvi do nje:

"Gospodična, Vi ste moja stalna nasprotnica. Ali se Vam ne zdi, da bi bilo v interesu stvari boljše, če se bliže spoznavata?"

Rada je privolila in že skoro po prvih besedah je razplamtel boj med njima. Deklica je z največjo silo branila cerkev kot edino zavetišče, kjer si lahko odpočije trudni, izmučeni človek in kjer so vsi neodvisni od svoje zunanosti, enako upoštevani, nakar je on odvrnil, da si ljudje ne smejo odpočivati, ampak se morajo bojevati, da je meščanska enakost nemožna brez enakosti materialnih dobrin in se skrivajo za madono vsi tisti, v katerih interesu je, da ljudje ostanejo v svoji neumnosti in nevednosti.

Odtelej so vroče razprave izpolnjevale vse njuno življenje. Ob vsakem sestanku se je nadaljeval ta brezkonni, strastni preprič in z vsakim dnem je jasneje stopala na dan ostra nesporazumnost njih nazorov.

Za njega je bilo življenje boj za razširjenje znanja, da zmaga nad naravnimi silami, boj za podjarmljenje skrivnostnih naravnih sil volji človeka. Vsi ljudje se morajo enako pripraviti za ta boj, katerega končni cilj je svoboda iz zmagaz razuma, zmaga tiste edine, najmočnejše sile, ki je vedoma delovala v svetovju. Za njo pa je obstajalo življenje v počasnem, mučnem žrtvovanju človeka, v podreditvi razuma tisti skrivnostni volji, katere zakoni in cilji so bili znani le duhovniku. Osupnjen jo je vprašal:

"Zakaj pa posečate moja predavanja? Kaj pričakujete od socializma?"

"Vem," je odgovorila žalostno, "da grešim in delam nesmiselno. Ampak tako lepo je Vas poslušati in sanjati o možnosti sreče vseh ljudi."

Ni bila zelo lepa; bila je lične postave, pametnega obrazka z velikimi očmi, ki so znaile biti mile in jezne, prijazne in trde. Delala je v tovarni za svilo in živila skupno s svojo staro materjo, s hromim očetom in mlajšo sestro, ki je hodila v rokodelsko šolo. Časi je bila vesela, ne glasna, toda očarajoče ljubezniva. Ljubila je muzeje in starinske cerkve in se je razvnela ob pogledu na slike in umotvor.

"Kako čudovito," je dejala, "da so bile te krasne stvari nekoč skrite v hišah posameznih oseb in da so le posamezni ljudje imeli pravico do uživanja njih lepote. Lepota mora biti vsem dostopna, samo potem je živa."

Pogosto je govorila tako čudovito, in vedno se mu je zdela, da so izvirale te besede iz njemu tuje duševnega čuvstvanja. Spominjala ga je na stokanje ranjenca. Čutil je, da je gojila ta deklica do življenja in do ljudi globoko, skrbno in sočutno ljubezen do matere; potrpeljivo je čakal, da bi njegova vera razplamtela njeno srce in bi spremeni la tiho ljubezen v strast; zdela se mu je, da je vedno pozorneje prisluškovala njegovim besedam in da je v srcu že soglašala z njim. In vedno ognjevitije je govoril o potrebi neumornega dejanskega boja za osvoboditev posameznika, ljudstva, človeštva od starih o-kov, katerih rja se je bila globoko

zajedla v duše in jih zastrupila. Ko jo je nekoč spremljal domov, ji je dejal, da jo ljubi in da e prosil, naj bo njegova žena. Ustala se je, ko je videl, kak vrtak so napravile njegove besede njo. Umaknila se je, kakor da bi jo bil udaril, blede, s široko odprtimi očmi se je naslonila na steno, roke je skrla na hrutu in govorila skoro v grozi:

"Slutla sem, skoro sem čutila, da bo tako prišlo, zakaj že dolgo Vas ljubim. Ali, o Bog, kaj pa bo to?"

"Zdaj pridejo dnevi sreče za tebe in za mene, dnevi našnega skupnega dela," je vzklisknil.

"Ne," je dejala in povenila glavo. "Ne, midva bi ne bila sama govoriti o ljubezni."

"Zakaj?"

"Ali bi se ti dal poročiti v cerkvi?" ga je vprašala tiho.

"Ne!"

"Potem... zdravstvuj!"

Naglo je odšla. On pa jo je dohitel in ji začel prigovarjati. Prisluškala ga je molče, brez ugovorov in dejala:

"Jaz, moj oče in moja mati smo vsi verni kristjani in bomo takaki tudi umrli. Zakon, sklenjen v evinlmem uradu, zame ni noben zakon: Če se rode v takem zakonu otroci, vem, da bodo nesrečni. Samo cerkven zakon posveti ljubezen, samo cerkven zakon podli srečo in mir."

Zdaj je videl razločno, da se ne bo tako lahko udala. Seveda tudi on ni mogel odjenjati. Ločila sta se in ob slovesu je dejala deklica:

"Nikdar ne mučiva drug drugega. Ne išči sestanka z menoj. Ah, če bi mogel proč! Jaz ne maram, jaz sem tako revna..."

"Jaz ne obljudim ničesar," si odvrnil.

In pričel se je boj dveh močnih narav; seveda sta se sešla, in eslo pogosteje kakor preje, zakaj ljubila sta drug drugega in sta iskala te sestanke, potihem se madejajoča, da eden izmed njih ne bo prenesel mufk nezadovoljnega, kvišku plapolajočega čuvstva.

Njiju sestanki so bili polni obupa in srčnih bolesti; on se je čutil vsakokrat popolnoma slabotnega in kakor razbitega, ona pa je bila vsa v solzah k spovedi. On je v del to in zdela se mu je, da se čeno zidovje tonzuronosev z vaki dnem jači in viša in da ju ločila do smrti.

Nekoč, ko sta se šla na pramo četat izven mesta, mu je uslo, da bi bil mislil na to, pretenje:

"Veš, véasih se mi zadi, da bi te utegnili umoriti..."

Molčala je.

"Ali si slišala, kaj sem dejal?"

"Da," je odvrnila in mu rla ljubeznipolno v obraz. Zdaj je vedel, da bi preje umrla, kakor je odjenjala. Pred tem "da" jo je bil véasih objel in poljuboval. Ona se je branila, toda njen odpor je bil vedno šibkejši in on je bil upal, da bo nekega dne podle gla in da mu bo ženski nagon pripomogel do zmage nad njo. Zdaj pa je razumel, da bi to ne bila nobena zmaga, ampak podjarmljenje. Od tedaj ni več vzbujal ženske v njej.

Tako je potoval z njo skozi temne kroge njenih misli o življenju, prižgal je v njej vse luči, ki so mu bile dostopne, toda ona je prisluškovala usmevom v očeh, videla ni ničesar in mu ni verjela.

Nekdaj mu je dejala: "Véasih sprevidim, da je meleno vse, o čemer govorim. Sodim pa, da pride to od tega, ker te ljubim! Vse razumem, nimam pa vere, ne morem verjeti! In če o-dideš, izgine vse, kar je s teboj v zvezi."

Ta drama je trajala skoro dve leti, dokler ni deklica omagala in zbolela. Opustil je svoje delo, opustil delovanje v strankini organizaciji, zadolžil se je, ogibal se je sodrugov in je neprenehoma korakal v bližini njenega stanovanja gor in dol ali pa je sedel ob postelji bolnice. Videl je, da je dogorevala kakor sveča in je bila z vsakim dnem prozornejša, dočim je bolni ogenj v njenih očeh vedno jasneje plamtel.

"Pripoveduj mi o življenju, o bodočnosti!" — ga je prosila. Preden je zastinila za vedno oči, od tistega časa je tak, kakor ga vidi-te sedaj.

ODGOVORNOST! Uredništvo nista nista odgovorna za vse objavljene v listu. Vselej naj pazi na kadar naroda in kupuje dvojni list. Mi bomo svedo skrbeti, da se ne nibe oškodovan potem naših oglašali včasih pride akt propozice. Zato: Drobna previdnost je naš zdravje!